

- A opvangbeleid, specialisatie, opname en acceptatie;
- B huisvesting en verzorging;
- C voeding;
- D hygiëne;
- E zoönosen;
- F veterinaire zorg;
- G het in vrijheid stellen van opgevangen dieren;
- H doden van opgevangen dieren;
- I medewerkers, taken en verantwoordelijkheden;
- J veiligheid van medewerkers, dieren en openbare veiligheid;
- K continuïteit;
- L bezoekers;
- M administratie;
- N slotbepaling.

bijlage 1: Doen of laten

bijlage 2: Dierenambulances

bijlage 3: Stappenplan bijvoeren op de burcht

bijlage 4: Huishoudelijk reglement VNC en D&B

bijlage 5: Opvangregistratieformulier

bijlage 6: Formulier veterinaire verslaglegging

A Opvangbeleid, specialisatie, opname en acceptatie

Opvangbeleid Das&Boom Opvang (statuten) :

De afdeling Opvang van de Stichting Das&Boom heeft tot doel hulpbehoevende dassen, die door ziekte, verwonding of verwezing, door direct of indirect menselijk handelen of nalaten tijdelijk niet zelfstandig in de vrije natuur kunnen overleven, tijdelijk op te vangen, te verzorgen en te revalideren.

De opvang bij Das&Boom is gericht op een zo spoedig mogelijke terugkeer van de dieren naar de natuur, waarbij zoveel mogelijk wordt voorkomen dat dieren onnodige stress ervaren of letsel oplopen. De opvang is zodanig dat een dier zoveel mogelijk zijn soorteigen gedrag kan blijven vertonen na terugkeer naar de natuur.

De Stichting Das&Boom bevordert zinvolle hulp aan dassen op een zo terughoudend mogelijke manier (zie bijlage 1) De stichting Das&Boom tracht deze doelstelling te bereiken door betrokken Eerste Hulporganisaties, zoals dierenambulances, te ondersteunen met informatie, die op papier (zie bijlage 2) en 24 u/d telefonisch vertrekt wordt.

Opvang

Omdat Das&Boom ca 35 jaar ervaring heeft opgebouwd met alle facetten van de opvang van dassen in het kader van een herintroductieproject, heeft Das&Boom na het succesvol beëindigen van die herintroductie besloten haar kennis en faciliteiten in te blijven zetten voor individuele hulpbehoevende dassen. Das&Boom richt zich dus bij het opvangen van inheemse dieren uitsluitend op dassen, omdat alle kennis, ervaring en faciliteiten van de organisatie daarop zijn toegespitst.

Kennis en ervaring wordt ingebracht door:

Voorzitter Das&Boom, Jaap Dirkmaat, oprichter Das&Boom, sinds 1980 betrokken bij de das, toen initiatiefnemer van de herintroductie van de Das en verantwoordelijk voor de uitvoering van de in 1985 kamerbreed aangenomen beleidsstuk *'Notitie inzake het dassenbeheersbeleid'*.

Verantwoordelijk voor eerste versie van het huidige Kennisdocument Das. Veertig jaar ervaring op alle facetten effectief beschermen van dassen, veel ervaring met opvangen en uitzetten van dassen, auteur boek 'De das in Nederland' en 'De das gered'.

Hoofd opvang, ██████████, hbo opgeleide verpleegkundige, ervaring in de ziekenverzorging en ervaring met dassenverzorging als vrijwilligers bij Das&Boom. Haar competenties, die ook belangrijk zijn bij de dassenopvang zijn; ervaring met aansturing medewerkers (vrijwilligers), verslagslegging, ontwikkelen werkprotocollen, systematisch werken, toedienen medicatie en andere medische handelingen, enz. Persoonlijke kwalificaties, onmisbaar (gebleken) bij deze functie zijn een sterk verantwoordelijkheidsgevoel, emotioneel stabiel, stressbestendig en goed kunnen samenwerken.

Zij wordt bijgestaan door **assistent beheerder** ██████████, als hoofd opvang Das&Boom 30 jaar betrokken geweest bij de opvang van hulpbehoevende dassen, grootbrengen verweesde jonge dassen en leidinggevende D&B gedurende het door de overheid gefinancierde landelijke herintroductieproject van de das en het herintroductie project van de wilde hamster, gefinancierd door het toenmalige ministerie van LNV.

Adviseur, ██████████, ervaring met allerlei hulpbehoevende wilde dieren, ervaring met verzorging hulpbehoevende dassen, relevantie juridische kennis, ervaring met aansturen diervverzorgers, ervaring met en kennis van diverse dierenwelzijnsorganisaties, opvangorganisaties en dierenambulances. Sinds 2001 werkzaam bij Das&Boom, sinds 2005 als beheerder van de afdeling opvang. Daarvoor 15 jaar ervaring met hulp aan dieren bij Dierenambulance Nijmegen., sinds 1995 als directeur. Aldaar vogel- en egelasiel opgericht en daarin ervaring opgedaan, kennis opgedaan bij vele opvangorganisaties in Nederland. Tegenwoordig bezig moet oplossen alle mogelijke interacties tussen dassen en mensen belangen, zoals, dassen verplaatsen, burchten verplaatsen, ontwikkelen compenserende en mitigerende oplossingen, enz. Onder andere plannen ontwikkeld voor ProRail bij recente acute problematiek rond dassen bij het spoor.

Het opvangcentrum van Das&Boom bevindt zich in het pand Wylerberg, Rijksstraatweg 174, te Beek-Ubbergen, midden in een gebied, waar de das ook in het wild voorkomt.

De opvangverblijven bevinden zich in de kelder van het gebouw, waar een vrij constant temperatuur heerst en waar het in principe donker en rustig is. Deze locatie is dus zeer geschikt voor dassen, die overdag in hun hol slapen en 's nacht actief zijn.

Het aantal verblijven is beperkt maar blijkt in de praktijk (30 jaar ervaring) te voldoen aan de behoefte. In het opvangcentrum bevinden zich 6 opvanghokken voor dassen, die onderling per 2 gekoppeld kunnen worden.

Zodra volwassen dassen kunnen worden teruggeplaatst, gaan ze terug naar de vindplaats (dassen die minder dan een week zijn opgevangen) of naar een zorgvuldig uitgekozen uitzetlocatie. Jonge dassen gaan altijd eerst na een omheinde uitzetlocatie in een geschikt biotoop, waarna ze na ongeveer 3 maanden worden vrijgelaten.

Meer over de opvangaccommodatie is te lezen in het hoofdstuk 'Huisvesting'.

Specialisatie

- Omdat Das&Boom ca 30 jaar ervaring heeft opgebouwd met alle facetten van de opvang van dassen in het kader van een herintroductieproject, heeft Das&Boom na het succesvol beëindigen van die herintroductie begin deze eeuw besloten haar kennis en faciliteiten in te blijven zetten voor individuele hulpbehoevende dassen. Das&Boom richt zich dus bij het opvangen van inheemse dieren uitsluitend op dassen, omdat alle kennis en faciliteiten van de organisatie daarop zijn toegespitst. Omdat de wetgever op 20 maart 2009 nieuwe beleidsregels heeft opgesteld voor opvangcentra (Besluit van de Minister van EL&I, nr. TRCJZ/2009/620, houdende vaststelling van beleidsregels over de kwaliteit van de opvang van beschermde inheemse diersoorten), moet Das&Boom in principe opvang bieden aan de in die beleidsregels vastgestelde soortgroep marterachtigen en vossen.

Voor de zoogdieren (andere marterachtigen en vossen) waarin het opvangcentrum van Das&Boom niet is gespecialiseerd, zorgt Das&Boom ervoor dat verzoeken van particulieren, dierenartsen, andere opvangcentra of dierenambulances zoveel mogelijk doorverwezen kunnen worden via een zo actueel mogelijk gehouden adressenbestand van erkende opvangcentra voor deze diersoorten.

Wanneer andere diersoorten van de soortgroep marterachtigen en vossen desondanks toch bij Das&Boom worden aangeboden, kan Das&Boom deze dieren tijdelijk opvangen. Om deze dieren een zo goed mogelijk kans op revalidatie te kunnen bieden, heeft Das&Boom een overeenkomst gesloten met Stichting Opvang Noach, ██████████ ██████████ Aaltenseweg 21a, 7025 CJ Halle.

In deze overeenkomst is bepaald, dat Das&Boom marterachtigen, anders dan dassen, en vossen, die bij Das&Boom worden aangeboden, zo snel mogelijk, indien mogelijk dezelfde dag, zelf vervoerd naar Stichting Opvang Noach in Halle, op kosten van Das&Boom.

Er zijn afspraken gemaakt met Stichting Opvang Noach over de tijdelijke verzorging van vossen en marterachtigen bij Das&Boom.

Ook bij capaciteitsproblemen kunnen over en weer dassen van elkaar worden opgenomen.

Ook zijn met het Natuurhulpcentrum in Opglabbeek in België afspraken gemaakt over het uitwisselen van jonge dassen, wanneer er in een van beide opvangcentra slechts één jonge das aanwezig is. Binnen deze samenwerking worden instructies met betrekking tot huisvesting en verzorging uitgewisseld. Per individuele das worden afspraken gemaakt over de behandeling, de opvangperiode en het terugplaatsen.

In principe worden Nederlandse dassen weer in Nederland teruggeplaatst, mede omdat Das&Boom veel ervaring heeft met het uitzetten, beschikt over de benodigde faciliteiten en beschikt over het benodigde actuele inzicht over de verspreiding van bestaande dassenpopulaties en mogelijke verlaten burchten.

Opname en acceptatie

Hulpbehoevende dassen worden in principe nooit door Das&Boom geweigerd. In alle gevallen zal in overleg met de melder gezocht worden naar een adequate oplossing. Dat betekend echter zeker niet, dat dassen altijd worden opgevangen. Het belang van het hulpbehoevende dier staat voorop.

Das&Boom probeert door het geven van voorlichting (o.a. internet) te voorkomen, dat particulieren zelfstandig ingrijpen, om dassen te 'redden'. Dit komt overigens alleen voor

met meldingen van jonge dassen. In vrijwel alle gevallen zal verwezen worden naar deskundige en ervaren hulpverleners ter plaatse.

Het doel is te voorkomen dat particulieren zelfstandig jonge dassen naar Das&Boom brengen, omdat er in veel gevallen een betere oplossing is voor de betrokken dieren. Onnodig ingrijpen zou de overlevingskansen van de dieren ernstig kunnen benadelen. Het is overigens nog nooit voorgekomen dat er een (jonge) das door een particulier bij Das&Boom is aangeboden.

Bij het adviseren over het al dan niet opvangen van hulpbehoevende dassen kiest Das&Boom in principe voor zinvolle hulp op een zo terughoudend mogelijke manier. Met de ervaring van de afgelopen jaren probeert Das&Boom (de beheerder) bij elke situatie een afweging te maken tussen de voor- en nadelen van ingrijpen en/of opvangen.

Bijvoorbeeld een overdag aangetroffen das in een buitenwijk, die zich schuil houdt onder een kippenhok. Als de das niet verzwakt lijkt, zal in overleg met de melder waarschijnlijk gekozen worden voor niet ingrijpen, om de das de gelegenheid te geven de volgende nacht op eigen gelegenheid weer te kunnen vertrekken. Ingrijpen zou meer risico's opleveren (stress rond het vangen, grote kans op ontsnappen, alle stress van het vervoer en opvangen enz.)

Een ander voorbeeld, van een jonge das, die een melder gevangen heeft onder een bierkratje.

In dit geval bleek (database Das&Boom) de kraamburcht op 400 meter afstand van de tuin van de melder. Gekozen is voor het terugplaatsen van de jonge das door Das&Boom tegen schemering op een wissel, die naar de burcht liep. In dit geval ging het om een eigenwijs dasje, dat hierna gewoon verder door zijn moeder kon worden grootgebracht. Het dasje is niet door mensen aangeraakt.

Hulpbehoevende dassen worden door het publiek gemeld bij de politie, Das&Boom of bijvoorbeeld de plaatselijk dierenambulance. Het komt niet voor dat dassen door particulieren rechtstreeks aan Das&Boom worden aangeboden. Dit heeft waarschijnlijk te maken met het feit, dat vrijwel iedereen weet dat aan het hanteren van gewonde dassen grote risico's zijn verbonden.

Das&Boom is naast een opvangcentrum voor dassen vóór 2004 ook actief is geweest met de hulp ter plaatse.

De vereniging Das&Boom is ca 20 jaar lang (tot ca. 2003) actief geweest met het ter plaatse helpen van hulpbehoevende dassen. In deze periode werd 24 uur per dag vanuit Beek-Ubbergen uitgereden voor elke gemelde gewonde of dode das in heel Nederland. Dode dassen werden meegenomen voor onderzoek en de vind-locatie werd opgeslagen in een databank van dassenslachtoffers. Gewonde en verweerde dassen werden opgevangen en gerevalideerd. In deze tijd werden bovendien verweerde jonge dassen actief gevangen, grootgebracht en uitgezet voor herintroductieprojecten.

In 2000 zijn de door de overheid gefinancierde uitzetprojecten gestopt, omdat aan de oorspronkelijke doelstelling (12 > 5000 dassen in Nederland) was voldaan.

Das&Boom is daarna als Stichting doorgegaan met de opvang van hulpbehoevende dassen.

Vanaf dat moment werd voor de eerste hulp ter plaatse doorverwezen naar de plaatselijk dierenambulance, dassenwerkgroepen, boswachters of WBE-ers.

Daarom is een systeem ontwikkeld voor het effectief doorgeven van meldingen van het publiek van hulpbehoevende dassen, die bij Das&Boom terecht komen:

De Stichting Das&Boom, Opvang en Advies is tijdens kantooruren telefonisch bereikbaar onder telefoonnummer 024 6842294.

Buiten kantooruren is Das&Boom 24 uur per dag bereikbaar via voice response systeem. Verzoeken om hulp ter plaatse aan dassen worden automatisch doorverwezen naar de plaatselijk politie, die de melder kan verwijzen naar de dienstdoende organisatie ter plaatse.

Andere verzoeken om hulp voor hulpbehoevende dassen kunnen worden ingesproken. De melder wordt daarna meteen teruggebeld door een medewerker van de bereikbaarheidsdienst van Das&Boom, die de meeste vragen kunnen beantwoorden. Voor bijzondere gevallen is altijd een ervaren medewerker van Das&Boom telefonisch bereikbaar.

Daarnaast heeft Das&Boom ervoor gezorgd, dat hulpverleners ter plaatse te allen tijde een beroep kunnen doen op de ervaring en kennis van Das&Boom rond het inschatten van de hulpbehoefendheid van de das, het eventueel vangen, hanteren en vervoeren van dassen.

Ook dierenartsen kunnen een beroep doen op Das&Boom om behulpzaam te zijn bij het inschatten van de revalidatiemogelijkheden bij bepaalde verwondingen van dassen. Daarbij kan ook verwezen worden naar de bij Das&Boom aangesloten dierenarts.

Op de website van Das&Boom is algemene informatie te vinden over de hulp aan dassen in verschillende situaties.

Alle Dierenambulances, wiens werkgebied ligt in dassenleefgebied, zijn door Das&Boom via een speciaal voor hen ontwikkeld informatieblad op de hoogte gebracht van aandachtspunten bij de hulpverlening aan dassen. Dit informatieblad is ook via de website van Das&Boom te downloaden

In veel gevallen is de hulpbehoefendheid van de das evident. Dat is zeker het geval bij verkeersslachtoffers. Das&Boom zal bij meldingen van verkeersslachtoffers de betrokken hulpverleners (dierenambulance) altijd adviseren het dier naar de dierenarts te vervoeren.

Wanneer blijkt, dat dassen om financiële redenen geen adequate hulp zouden krijgen, staat Das&Boom borg voor het vergoeden van de rekening van de dierenarts (wanneer dat van te voren is afgesproken).

Wanneer gewonde dassen worden gemeld (door bijvoorbeeld een dierenambulance) wordt die das indien mogelijk dezelfde dag opgehaald door en op kosten van Das&Boom. Ook kan een dierenambulance de das zelf brengen (DA Nijmegen).

In de volgende gevallen zal Das&Boom kiezen voor het niet opvangen van hulpbehoevende dassen. Beslissingen hieromtrent worden genomen door de beheerder:

- Wanneer jonge verweerde dassen worden aangetroffen op een kraamburcht (eind april tot juni). Deze dassen zijn wel hulpbehoevend maar kunnen effectiever geholpen worden. Das&Boom zal dan proberen met de hulp van plaatselijke deskundigen (dassenwerkgroep, IVN, boswachter, WBE-er) de dassen op de burcht te laten bijvoeren.

Deze methode is succesvol gebleken, is een zeer terughoudende manier van ingrijpen en voorkomt alle risico's en nadelen van de opvang van jonge dassen.

- Er geen ruimte (geld of personele capaciteit) meer beschikbaar is in het opvangcentrum In die gevallen worden de dieren door Das&Boom vervoerd naar Stichting Opvang Noach in Halle of het Natuurhulpcentrum in Opglabbeek.

Hiervan wordt melding gemaakt in de administratie van Das&Boom

- In het geval er sterke aanwijzingen zijn dat het dier lijdt aan een besmettelijke ziekte, hetgeen gevaar op zou kunnen leveren voor mens of dier (bijvoorbeeld rabiës)

In dat geval wordt de das door Das&Boom onmiddellijk vervoerd naar de aan Das&Boom verbonden dierenarts of bij Das&Boom door die dierenarts euthanaseert.

Hiervan wordt melding gemaakt in de administratie van Das&Boom

- In het geval, dat door particulieren andere dieren dan behorende tot de soortgroep marterachtigen en vossen worden aangeboden, en deze volgens het oordeel van de beheerder hulpbehoevend zijn, zal verwezen worden naar de plaatselijk dierenambulance (DA Nijmegen) om het hulpbehoevende dier te voeren naar een adequate opvang of de particulier vragen dit zelf te doen.

Wanneer het dier niet hulpbehoevend is zal geadviseerd worden het dier weer vrij te laten. Indien mogelijk zal hierbij in het belang van het desbetreffende dier de nodig hulp worden geboden.

B Huisvesting en verzorging

Huisvesting

Het opvangcentrum van Das&Boom beschikt over een opvanglocatie in het pand Wylerberg, Rijksstraatweg 174, te Beek-Ubbergen die krachtens een schriftelijke gebruiksovereenkomst (huurovereenkomst met Staatsbosbeheer) ter beschikking staat van de organisatie.

Bij het opvangen van dassen houdt Das&Boom rekening met de natuurlijke levenswijze van dassen en de daaruit voorkomende behoeftes.

Dassen zijn schuwe dieren, die vluchten of zich verstoppen wanneer ze geconfronteerd worden met mensen. Het zijn nachtdieren, die de dag slapend doorbrengen in hun hol. Dassen zijn in principe alleseters, ze voeden zich voornamelijk met regenwormen, aangevuld (afhankelijk van het seizoen) met fruit, insecten, slakken, maïs en kleine zoogdieren.

Het zijn sociale dieren voor wie, die zeker als het om jonge dieren gaat, contact met overige dieren van de familie erg belangrijk is.

De opvang accommodatie voor dassen, de omgang met de opgevangen dieren, de verzorging en het voedsel zijn hier zoveel mogelijk op aangepast.

De opvangruimte bevindt zich in een koele en vrij donkere kelderruimte van het pand.

Hier heerst normaliter een vrij constante temperatuur, net als in hun hol onder de grond. Buiten het verzorgen zijn er geen mensen in of bij de opvangruimtes, zodat er weinig kans is op verstoringen.

Het opvangcentrum beschikt over 6 dassenverblijven, die onderling per 2 verblijven gekoppeld kunnen worden.

De ruimtes zijn ca 2.30 bij 2.00 meter, groot genoeg voor spelende jonge dassen en volwassen herstellende dassen om een beetje rond te kunnen scharrelen.

Wanneer de ruimte te klein zou worden voor het opgevangen dier is het tijd om de das uit te zetten.

Het zijn betegeld ruimtes, waarin dassen de mogelijkheid hebben zich te verschuilen (zich aan het zicht te onttrekken van verzorgers) achter een speciaal daarvoor aangebracht wandje. Daarmee wordt tegemoet gekomen aan de natuurlijke behoefte van dassen zich te willen verschuilen in de nabijheid van mensen. In de verblijven wordt bovendien voldoende stro aangeboden, waaronder de dassen zich kunnen verstoppen. In deze ruimtes bevinden zich geen onderdelen, waardoor dassen letsel zouden kunnen oplopen.

Via afsluitbare poortjes kunnen de dassen in verband met dagelijks schoonmaken van hun verblijf zonder veel stress naar een aanliggend verblijf gestuurd.

De dassenverblijven zijn van de overige ruimte afgescheiden middels ca 90 cm hoge wanden, die zodanig zijn uitgevoerd (schuine bovenkant), dat dassen hier niet uit kunnen ontsnappen.

Twee van de zes ruimtes kunnen met een traliehek geheel van de overige ruimtes worden afgescheiden, zodat daar tijdelijk ook andere marterachtigen kunnen worden opgevangen.

In een aantal opvangverblijven hangen camera's zodat verzorgers de dassen ongestoord kunnen observeren.

In de meeste gevallen beschikt een opgevangen das over twee verblijven, waarbij één verblijf met bosmateriaal zo natuurlijk mogelijk wordt ingericht en de andere functioneert als plek om te eten, te poepen en plassen. Tijdens het schoonmaken wordt de das overgestuurd van de ene naar de andere ruimte.

Bosmateriaal is overvloedig aanwezig in de directe omgeving van het opvangcentrum en bestaat uit droge bladeren, (vermolmd) takken en stronken en takken met bladeren. In een met (vers) bosmateriaal ingerichte verblijf kan de (jonge) das op een min of meer natuurlijke manier rondscharrelen en snuffelen op zoek naar insecten. Met name (half) vermolmd hout is voor jonge dassen een uitstekende manier om hun foeragegedrag te kunnen ontwikkelen en hun energie kwijt te kunnen.

Buiten de verzorging worden de dieren zoveel mogelijk met rust gelaten

In de wanden bevinden zich kleine raampjes, die afgesloten zijn met roosters (tegen ongedierte). Hierdoor komt weinig daglicht binnen.

In de benodigde ventilatie wordt voorzien door een krachtige ventilator in het raampje van de keukenruimte.

Naast de opvangverblijven bevindt zich in het opvangcentrum een keuken, waar het voer voor de dassen kan worden voorbereid. In die ruimte staat ook een spoelbak, met warm en koud water, waar alle benodigdheden kunnen worden gereinigd. In de keuken staat een koelkast om fruit voor de dassen te bewaren. In de keuken hangt ook een medicijnkast voor medicatie voor de dassen.

In het opvangcentrum bevindt zich ook een stro-opslag, waar een aantal stobalen bewaard worden en een voorraadkast met schoonmaakmiddelen.

Op opslag van voer en de wasruimte bevinden zich in een andere ruimte in de kelder. Daar staat ook een vriezer, waar ondermeer overleden dassen bewaard worden en een wasmachine om de handdoeken, vaatdoeken, vedbedden en dekens te wassen. In deze ruimte worden ook de vervoerskratten voor dassen opgeslagen en de grote kunststof

containers, waarin jonge dassen tijdelijk worden gehuisvest.

Jonge dassen worden opgevangen in kunststof kratten met een oppervlakte van ca 80x80 cm. Deze kratten zijn onderling te koppelen, zodat er een eet en een slaapruijnte ontstaat. De kratten worden bekleed met vetbedden en afgedekt met een rooster en een verduisteringsplank of –deken.

Deze kratten worden soms ook gebruikt als intensive-care ruimte voor volwassen dassen. De kratten zijn goed schoon te maken door de afgeronde hoeken en de gladde wanden.

Verzorging

Omgang met dassen

Dassen zijn schuwe en schuchtere dieren, die bij confrontaties met mensen altijd kiezen voor vluchten of verstoppen. Wanneer een das niet kan vluchten (in gevangenschap) verstopt een das zich onder stro, rolt zich op of bedekt zijn ogen met zijn voorpoten.

Om onnodig veel stress bij dassen te voorkomen is het dus belangrijk confrontaties met dassen zoveel mogelijk te vermijden. Wanneer dat tijdens het verzorgen onvermijdbaar is moet de das zich dus altijd ergens kunnen verstoppen.

Wanneer een das behandeld moet worden (bijvoorbeeld injecties toedienen) moet de kop zoveel mogelijk afgedekt worden. Zodoende is het voor de das donker en voelt hij zich meer op zijn gemak.

Uit ervaring blijkt dat dassen binnen een paar dagen redelijk wennen aan gevangenschap en aanwezigheid van mensen. Dat betekent echter niet dat menselijke aanwezigheid geen stress meer oplevert.

Hoewel dassen confrontaties vermijden, kunnen ze zeer snel en hard van zich afbijten, wanneer ze worden aangeraakt.

Tenzij noodzakelijk is het aanraken van dassen dus taboe.

Wanneer een das behandeld moet worden, kan het dier met behulp van dekens gefixeerd worden. Wanneer een das onder een deken (in het donker) stevig wordt gefixeerd is behandeling mogelijk. Het is belangrijk daarbij rustig te bewegen en de das goed in de gaten te houden. Het zachtjes bewegen van de deken leidt het dier af van het noodzakelijk aanraken voor bijvoorbeeld een injectie. De verzorgers moeten er altijd op voorbereid zijn dat dassen erg sterk zijn en onverwachts een uitbraak poging kunnen wagen.

Omdat dassen in principe van mensen wegvluchten, kunnen ze, gebruik makend van deze eigenschap, vrij eenvoudig van de ene naar de andere ruimte gestuurd worden.

Wanneer een das bijvoorbeeld van zijn slaapplek naar een andere ruimte gestuurd moet worden, wordt gebruik gemaakt van een plank (ca 50x80 cm) die als een soort schild op grond staand gebruikt kan worden om de das te leiden.

De das wordt (altijd op dezelfde manier en vanuit dezelfde plek) langzaam met de plank als schild benaderd door een verzorger. De das zal wegvluchten, langs de verzorger schieten naar een andere plek. Op deze manier kan een das door een openstaand poortje van de ene naar de andere ruimte gestuurd worden.

De eerste keer zal dit moeilijk gaan, of blijft de das zitten in een hoekje, na een paar maal weet de das wat de bedoeling is. Dan is maar weinig leiding nodig om de das van de ene naar de andere ruimte te dirigeren.

Vangkrat: Volwassen dassen worden gevangen en vervoerd in vangkratten. Dat zijn kunststof kratten van ca. 80cm lang, 50 cm breed en 50 cm hoog. Deze zijn van boven af

te sluiten met een sterk gegalvaniseerd raster. Een das kan gevangen worden, door de das te 'scheppen', d.w.z. met de opening naar de das het dier insluiten tegen een wand. Daarna kan voorzichtig het deksel tussen de wand en het krat geschoven worden en vergrendeld. Daarna wordt het krat rechtop gezet en meteen afgedekt met een dekentje. Omdat de deksel van het krat in alle richtingen op zij geschoven kan worden, kan een das in een krat gefixeerd worden door voorzichtig een deken in het krat te drukken tegenover de kant waar de kop van de das zit. Het is belangrijk dat er altijd iemand klaar staat om met zijn volle gewicht de deksel naar beneden te kunnen drukken, omdat een das onverwachts met veel kracht een uitbraak poging kan wagen.

Jonge dassen: Jonge dassen vragen een andere manier van omgaan. Bij zuigelingen is contact onvermijdelijk. Zodoende wennen deze dieren in de beginfase van de opvang aan mensen. Wanneer een jonge das alleen zit kan dit contact uitgebreid worden door wat te spelen met het dasje. Dassen zijn zeer sociaal ingerichte dieren en jonge dassen hebben soms de neiging min of meer apathisch te worden, wanneer er contact is met andere levende wezens.

Dat kan zover gaan dat het dasje zelfs niet meer eet.

Zodra echter een tweede jonge das binnenkomt, kunnen de dasjes zich volledig op elkaar richten is moet het menselijk contact tot een minimum beperkt worden.

De ervaring leert, dat de omgang van jonge dassen met mensen in de beginfase van de opvang geen problemen oplevert bij het succesvol integreren in een dassenpopulatie. In de laatste fase van de opvang in een uitzetren in de natuur is er vrijwel geen contact meer met mensen en blijken de dieren zich normaal aan te passen aan hun natuurlijke leefwijze.

In de afgelopen jaren heeft Das&Boom honderden jonge dassen op deze wijze grootgebracht en uitgezet met een succespercentage van 75%.

Jonge dassen kunnen natuurlijk ook bijten, maar ze missen de kracht van een volwassen dier en levert dan ook weinig gevaar op. Hun tandjes zijn wel scherp en kunnen dus kleine verwondingen veroorzaken.

Jonge dassen kunnen zonder gevaar worden opgetild met behulp van een dekentje, die voorzichtig om het dier gedraaid wordt.

Bij jonge dassen kunnen beten ook vermeden worden door onder hun bek de hals te omklemmen met duim en wijsvinger en daar met duim en wijsvinger van de andere hand van achteren op aan te sluiten.

Jonge dassen kunnen erg mak zijn maar ook uiterst schuw en bang. Dat is meestal het geval bij dasjes die later in het seizoen binnenkomen.

Het zogen en verzorgen van deze jonge diertjes vergt veel ervaring en wordt bij Das&Boom alleen gedaan door de beheerders.

Samenvattend de volgende algemene richtlijnen, die in acht genomen moeten worden bij de omgang met opgevangen dassen:

- Plan je werkzaamheden zo, dat je de das zo kort mogelijk hoeft te storen
- Maak zo weinig mogelijk lawaai in de buurt van dassen; ze hebben een sterk ontwikkeld gehoor.
- Zorg dat alles zo rustig en voorspelbaar mogelijk verloopt door de das
- Vermijd parfum of andere luchtjes, dassen hebben een enorm goed reukvermogen
- Vermijdt het aanraken van dassen, probeer zoveel mogelijk te leiden

- Bij het leiden is geduld een schone zaak, veel dassen aarzelen lang voordat ze een stap zetten
- Wanneer een das uiteindelijk gaat lopen, blijf dan stil staan en gun het dier de tijd om in zijn eigen tempo een andere plek te kiezen.
- Je kunt bij het hanteren van dassen gebruik maken van zware leren handschoenen, bedenk echter dat vooral de bijtkracht gevaarlijk is. Een leren handschoen biedt ook weinig bescherming in een bankschroef. Met inzicht en de nodige voorzichtigheid is een dassenbeet makkelijk te voorkomen en dan ook bij Das&Boom tijdens het verzorgen van dassen nog nooit voorgekomen.

Behandelingen

Verkeersslachtoffers: De meeste volwassen dassen die bij Das&Boom te gast zijn, zijn verkeersslachtoffers.

Meer dan gemiddeld 800 dassen worden in Nederland per jaar doodgereden (slachtoffers, die Das&Boom binnenkrijgt). In 95% van de gevallen zijn de dieren op slag dood of sterven na een korte tijd. Een paar procent van deze slachtoffers beland via een dierenambulance bij een dierenarts. Van deze dassen wordt het merendeel ingeslapen, omdat de kans op revalidatie minimaal is. De overblijven dieren belanden in een opvang, de meeste daarvan bij Das&Boom.

Das&Boom tracht alleen gewonde dassen te revalideren als ze een reële kans hebben om voor 100% te kunnen herstellen. Wanneer door de beheerder samen met de behandelend dierenarts wordt ingeschat dat een gewond dier binnen een redelijke termijn kan herstellen, krijgt de das die kans bij Das&Boom.

Een redelijke termijn is meestal een paar weken.

Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling de lijdensweg van een verkeersslachtoffer te verlengen.

Zodra blijkt, dat de revalidatie tegenvalt, wordt weer samen met de dierenarts overlegd en indien nodig besloten het dier in te laten slapen.

In de praktijk komt een das vaak binnen in een soort coma. Pas wanneer het dier weer een beetje actief wordt, kunnen motorische storingen en eventuele hersenbeschadigingen aan het licht komen. In overleg met de dierenarts wordt de vooruitgang van zo'n das dagelijks gevolgd door de beheerder. Afwijkingen kunnen langzaam herstellen, maar er moet steeds sprake zijn van vooruitgang.

De medewerkers spelen een belangrijke rol bij het observeren van revaliderende dieren. Ze worden door de beheerder schriftelijk en/of mondeling op de hoogte gebracht van de aard van de verwonding of afwijking van de das en de aandachtspunten. Observaties worden schriftelijk vastgelegd.

De eerste dagen van de opvang ligt de nadruk op rust en herstel, niet op eten.

Verkeersslachtoffers zijn in de meeste gevallen gezonde dieren, die zonder probleem een periode zonder eten kunnen overleven.

Stimuleren opname voedsel: Na een paar dagen is een opgenomen das meestal min of meer gewend aan zijn nieuwe situatie en voldoende hersteld om te kunnen eten. Om het accepteren van kunstmatig aangeboden voedsel te stimuleren, wordt vaak voorzichtig met een lepel op een lange buis (>1m) heel voorzichtig wat honing aangeboden aan de das. De das heeft de neiging zich als een egel op te rollen, maar als het voorzichtig genoeg gebeurt kan de lepel de bek van de das bereiken. Als de das niet uit zichzelf begint te likken kan voorzichtig wat honing aan zijn bek gesmeerd worden. Als hij dat eenmaal geproefd heeft is de belangstelling gewekt voor de lepel. Daarna kan de honing aangevuld

worden met iets voedzamer, zoals in Roosvice geweekte hondenbrokken. Daarna zal de das meestal pas 's nachts het aangeboden voedsel gaan opeten.

Verzwakte dassen: Naast verkeersslachtoffers kunnen ook verzwakte volwassen dassen opgenomen worden.

Het komt regelmatig voor dat een oud mannetje uit de groep verstoten wordt door jongere rivalen. Zo'n dier loopt stuitwonden op en beland op plekken, waar vaak minder voedsel te vinden is. Zo'n dier beland in een neerwaartse spiraal van voedselgebrek en verzwakking door de verwondingen en raakt steeds verder uitgeput. Soms worden deze (stervende) dieren door mensen aangetroffen en belanden ze uiteindelijk bij Das&Boom. Omdat zo'n oude das geen toekomstperspectief heeft, wordt in de meeste gevallen besloten zo'n oude das in te laten slapen.

In andere gevallen wordt getracht de das aan het eten te krijgen (zie bij voeding) om zodoende weer op krachten te komen. Wanneer een das zich weer normaal voortbeweegt, wordt het dier weer teruggeplaatst.

Parasieten: Verzwakte dieren lijden vaak aan inwendige (endo-) parasieten zoals wormen en uitwendige (exo-) parasieten zoals vlooien en teken. Endo parasieten worden bestreden op advies van de dierenarts, exo parasieten met bijvoorbeeld "Frontline", dosering volgens de verpakking.

Zieke dassen: Ziektes dassen komen niet of nauwelijks voor bij dassen. Dassen zijn volgens Engelse literatuur ontvankelijk voor rundertuberculose, miltvuur en rabiës. Al deze ziektes zijn in Nederland uiterst zeldzaam, de kans dat een aan een dergelijk ziekte lijdende verzwakte das binnenkomt is dan ook zeer gering.

Toch is waakzaamheid geboden, omdat de gevolgen van zo'n ziekte grote gevolgen kunnen hebben voor mens en dier. Wanneer bij een verzwakte das onbekende of onverwachte verschijnselen worden waargenomen, wordt meteen een dierenarts gewaarschuwd.

Vrijwilligers hebben hierin een ondersteunende taak, de beslissingen worden genomen door de beheerder.

Wondbehandeling: Dassen met open wonden worden in een hok zonder stro gehuisvest, totdat de wond niet meer vochtig is. Gedurende die periode krijgt de das dagelijks een schoon vedbed om op te liggen. Indien geadviseerd door de dierenarts wordt de wond behandeld met wondspray.

Ontstoken wonden worden behandeld met de door de dierenarts voorgeschreven antibiotica, bij voorkeur in de vorm van injecties. Wanneer het gaat om ontstoken poten, dan wordt de poot van die das dagelijks gebaad in 'Badedas'.

Daartoe wordt de das voorzichtig 'geschept' in een kunststof vangkrat, die aan de bovenkant afgesloten kan worden met een rooster. In het verduisterde krat wordt vervolgens een oplossing Badedas met warm water via een slangetje naar binnengebracht, totdat de behandelende plek onder gedompeld is. Na ca 15 minuten wordt het water eruit gepompt en kan de das terug naar zijn verblijf.

Medicatie: Medicatie wordt bij voorkeur gegeven in de vorm van injecties, zeker als het gaat om een antibiotica kuur of pijnstillers. De meeste opgenomen dassen eten de eerste dagen niet of nauwelijks, zodat het onmogelijk is de benodigde medicatie oraal toe te kunnen dienen. Injecties worden gegeven door de beheerder in samenwerking met een vrijwilliger. De das wordt gefixeerd met een deken, waarna de injectie kan worden

toegediend.

Wanneer een das goed eet (zijn bak schoon leeg eet), kan worden overgegaan op oraal toedienen van medicatie, omdat dat minder stress oplevert voor de das.

Medicatie voor lopende behandelingen van opgenomen dassen worden bewaard in een afgesloten medicijnkastje in de opvangruimte.

Verweesde dassen: Naast volwassen dassen krijgt Das&Boom vanaf medio maart t/m juni ook regelmatig jonge verweesde dassen binnen.

Het verzorgen van zuigelingen is zeer arbeidsintensief en gaat 24 uur per dag door.

Bovendien is ervaring bij het hanteren van zuigelingen zeer belangrijk. De verzorging van deze zuigelingen ligt dan ook bij de beheerder

Als jonge dassen zelfstandig eten, verschuift de verzorging naar de vrijwilligers.

Jonge dassen worden de eerste tijd ondergebracht kunststof kratten (zie huisvesting) in een aparte ruimte bij de inwonende beheerder. Zodra blijkt dat de jonge dassen toe zijn aan meer ruimte, verhuizen ze naar een opvangruimte in het opvangcentrum.

Bij de behandeling van jonge dassen zijn de onderstaand algemene richtlijnen van belang:

De jonge dassen moeten buiten de verzorging zoveel mogelijk met rust gelaten worden.

Onnodig contact tussen verzorgers en jonge dassen moet zoveel mogelijk vermeden worden

De jonge dassen worden de eerste paar weken elke dag gewogen. Zodra blijkt dat de das goed groeit en elke dag zijn eten opheeft, is 1x wegen per week voldoende

Hygiëne is extra belangrijk bij jonge dassen (zie ook bij hoofdstuk Hygiëne).

Jonge dassen kunnen verweesd zijn doordat de moeder is doodgereden of kunnen zijn verstoten. In het eerste geval zijn de dasjes mogelijk verzwakt, in de tweede geval heeft het dier een afwijking, die door mensen niet altijd meteen kan worden herkend.

Wanneer de herkomst onduidelijk is, wordt het gedrag van de jonge dassen dus door de beheerder zorgvuldig gevolgd. Wanneer een afwijking wordt geconstateerd die de overlevingskansen zou kunnen verminderen, word samen met de dierenarts overlegd of het verstandig is het dier in te laten slapen.

Jonge dassen worden bij voorkeur in sociale groepen gehouden. Een nieuw binnengekomen das wordt minimaal een week apart opgevangen. Wanneer het dier naar het oordeel van de beheerder gezond is (eventueel in overleg met de dierenarts) wordt nieuwe dasje voorzichtig aan de andere das (dassen) voorgesteld. In vrijwel alle gevallen wordt een jonge das door andere jonge dassen meteen geaccepteerd. Het gedrag van de dassen wordt de eerste paar dagen met behulp van camera's op afstand geobserveerd. Jonge dassen blijven tot september in de opvang en worden daarna teruggeplaatst

Handwijze bij binnenkomst jonge dassen:

Jonge dassen komen vaak binnen met de volgende levensbedreigende verschijnselen:

- onderkoeling

Het dier moet allereerst op temperatuur komen

gebruik lichaamswarmte (leg het diertje tegen je aan) of, gebruik een warmwaterzak en zorg dat het niet te warm is (das op een kruik leggen, handdoek erom en afdekken met een vetbed)

ook een warmte lamp is te gebruiken, maar pas dan erg op voor oververhitting: het dier is

waarschijnlijk nog te zwak om onder de lamp vandaan te kruipen.

Lichaamstemperatuur is goed te voelen aan de voetzolen, eventueel thermometer gebruiken. De normale lichaamstemperatuur van een das is 38,5 C

- uitdroging

Wanneer het dier op temperatuur gekomen is moet hij zo snel mogelijk vocht binnenkrijgen, voorzichtig toedienen met een spuitje of flesje met speen in de mondhoeken. Pas op dat de das zich niet verslikt.

Je kunt ook proberen het dier voorzichtig te laten drinken uit een ondiep bakje. Bedenk dat het gewend is te drinken uit een tepel.

De samenstelling van het vocht is te vinden onder "voeding".

parasieten

Dassen die uitgeput binnenkomen en al enige tijd onverzorgd hebben rondgezworven zitten vaak onder de uitwendige parasieten.

Behandel het dier voorzichtig met "Frontline"

Dagelijkse verzorging

Alle opgevangen dassen worden dagelijks verzorgd. Bij alle handelingen rond de verzorging spelen de volgende uitgangspunten een belangrijke rol:

Verstoort de das zo weinig mogelijk

Probeer alle handelingen zo rustig en voorspelbaar mogelijk te doen

Handel volgens de in het logboek beschreven aanpak; daar is de das aan gewend en veroorzaakt zo weinig mogelijk stress.

Schoonmaken verblijven (zie ook hoofdstuk 'Hygiëne') : Elk verblijf van een opgevangen das wordt dagelijks schoongemaakt. De das wordt overgestuurd na de aangrenzende ruimte, waar een hoop stro klaar ligt waar hij zich in kan verstoppen. Vedbedden gaan elke dag in de was, het vloer wordt met heet water en groene zeep gedweild en daarna gedroogd, de wanden worden met warm water en groene zeep afgenomen. Voor het schoonmaken mogelijke pootafdrukken van de das op de wanden noteren in het logboek. Deze sporen geven zich op de nachtelijke activiteiten van de das. De das krijgt een nieuwe hoeveelheid stro, indien mogelijk aangevuld met droog stro afkomstig van zijn slaapplek van de afgelopen nacht, met zijn lichaamsgeur.

Indien de das zover hersteld is dat hij in de ruimte rond kan lopen wordt het verblijf voorzien van een laag vers blad uit het nabijgelegen bos, eventueel aangevuld met takken met bladeren. Met materiaal uit het bos zal de das zich wat eerder om zijn gemak gaan voelen. Met name de geur van (vers) bosmateriaal is hierbij belangrijk.

Tijdens het oversturen van de das wordt door de verzorgers goed gelet op de manier waarop de das zich voortbeweegt. De bevindingen worden genoteerd in het logboek.

Wanneer een pas opgenomen das nog niet van zijn plaats komt, wordt het schoonmaken beperkt tot wat minimaal noodzakelijk is, om de herstellende das zo weinig mogelijk lastig te vallen. In dat geval moet de das voorzichtig afgedekt worden met een deken of doek en voorzichtig worden schoongemaakt, waarbij de das steeds in het oog gehouden moet worden.

Soms heeft een (jonge) das twee ruimtes tot zijn beschikking, waarbij de ene is ingericht als slaap en verblijfplek en de andere als sanitaire ruimte met een poepbak (zie later) en etensbakken. Wanneer de das zindelijk is hoeft de verblijfsruimte alleen schoongemaakt te worden, wanneer er bijvoorbeeld in geplast of gepoept is. In dat geval is belangrijker dat de das zich thuis voelt in een bekende (geur)omgeving. De sanitaire ruimte wordt wel

elke dag op de boven omschreven manier gereinigd.

Om te voorkomen dat geur- of smet stoffen tussen de verschillende verblijven wordt verspreid, wordt voor elke dassenverblijf aparte schoonmaak spullen gebruikt, dwz, een aparte mop, emmers, dweilen en doeken. Het onderling verspreiden van geurstoffen van verschillende dassen zou kunnen leiden tot extra stress bij de dassen. Met name mannetjes dassen zouden dan de indruk kunnen krijgen dat een ander mannetje in hun verblijf is (geweest).

Water en voer: (zie ook : Voeding) Eten en drinken wordt aangeboden in roestvrijstalen bakken, die op hun plek gehouden worden door betonnen sokkels. Ervaring leert dat dassen alles slopen wat niet muurvast zit en een losstaande drinkwaterbak zeker zullen omgooien. Indien nodig kunnen de voerbakken vastgezet worden in de sokkels met een nylon draaigrendel.

Speciaal voor jonge dassen wordt gebruik gemaakt van een trespa voerbakkenhouder, waarin de bakken op dezelfde manier vastgezet kunnen worden.

Poepbak: Wanneer dassen wat langer in de opvang zitten, probeert Das&Boom ze te wennen aan het gebruik van een poepbak. Dassen hebben de merkwaardige en onverklaarbare behoefte, om te poepen en plassen in een bak met een dun laagje water. Hiervoor worden verschillende maten kunststof hondenmanden gebruikt bij jonge dassen en nylon bakken voor volwassen dassen. Deze laatste kunnen aan de wand vastgemaakt worden middels een schuifconstructie.

Het gebruik van de poepbak wordt gestimuleerd door poep van de das in de nog ongebruikt poepbak te deponeren.

Jonge dassen gebruiken een poepbak vaak meteen uit zich zelf. Wanneer dassen eenmaal gebruik maken van een poepbak is de kans groot dat er niet elders in het hok gepoept of gepast wordt. Dit dient echter wel elke dag gecontroleerd te worden, speciaal in de hoekjes.

Een poepbak wordt dagelijks schoongespoten en met een dun laagje water op dezelfde plaats in het hok teruggezet. Bij jonge dassen wordt in de bak een halve stoeptegel gelegd, zodat de jonge das droge pootjes houdt.

Water: Elke das beschikt over een waterbak in een betonnen sokkel met vers water. Dit water wordt elke dag verversd.

Dassen hebben soms de neiging te plassen in een waterbak. In dat geval krijgt de das 2 waterbakken ter beschikking.

Per dassenverblijf wordt middels een tekening de plaatsing van de voerbak, de poepbak en de waterbak aangegeven, zodat de opstelling gelijk blijft. Aan de hand van het gebruik van de diverse attributen door de das kan deze opstelling door de beheerder worden aangepast en bijgewerkt in de tekening.

C Voeding

De das is een alleseter.

Zijn natuurlijk menu bestaat uit (in volgorde van belangrijkheid):

regenwormen,

larven van insecten, zoals engerlingen en emelten

maïs en andere graansoorten

kevers
appels, peren, pruimen, kersen en ander valfruit
muizen, mollen, egels en konijntjes
amfibieën
slakken
eikels en tamme kastanjes
vogels en eieren
aardbeien, bramen, vlier- en meidoornbessen

De das is een opportunist en past zich aan aan het aanbod, dat per seizoen en streek varieert. Zo bestaat in september en oktober een groot deel van het dagelijks menu uit maïs en valfruit. Ook in die periode eten ze veel insectenlarven, die dan vlak onder het mailveld leven. Vooral in de wintermaanden, wanneer het niet vriest, bestaat het grootste deel van zijn voedsel uit regenwormen.

In de winterperiode is het voedselaanbod minimaal, zeker tijdens vorstperiodes. Dassen blijven dan soms dagen lang in hun hol en teren op vetreserves die ze in het najaar hebben opgebouwd.

De belangrijkste voedselbron van dassen zijn regenwormen, die als 'stapelvoedsel' kunnen worden aangemerkt. Die regenwormen vinden zij het meest in vochtige, kort begraasde en bemeste weilanden. Wormen komen 's nachts aan de oppervlakte. Dassen verlammen de wormen, die met hun gespierde achterlijf nog in de aarde steken, met een gerichte beet van hun hoektanden en slurpen ze dan als spaghetti naar binnen. In hoger gras verraadt de das zijn komst door de grassprietten die hij plat trapt. De wormen duiken dan tijdig onder. Een begraasde weide biedt ook koeienvlaaien. Droge vlaaien keert de das behendig om en ontdoet ze van insectenlarven en kevers.

Aanbieden voedsel: In de opvang van Das&Boom wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met bovenstaande natuurlijke behoeftes van de das.

Volwassen dassen krijgen hun voedsel na het schoonmaken van de verblijven en eventuele behandeling aangeboden. In veel gevallen eten de dassen hun voedsel pas 's nachts op, omdat dat aansluit op hun natuurlijk activiteitspatroon en het 's nachts rustig is.

Om hygiënische en praktische redenen wordt het voedsel aan volwassen dassen niet op een natuurlijke manier aangeboden (zodat het dier het zelf moet gaan zoeken).

Het zoeken zou bovendien extra energie kosten, die beter ingezet kan worden voor het herstelproces.

Jonge dassen krijgen hun voedsel ook in een bak aangeboden, maar vanaf mei wordt een deel van hun voedsel verstopt in of onder het bosmateriaal. Zodoende wordt het natuurlijk zoekgedrag gestimuleerd. In de uitzetren wordt het voedsel steeds meer verstopt, zodat het natuurlijk foerageergedrag verder gestimuleerd wordt. In een buitenren levert dit zoekgedrag bovendien een deel van hun natuurlijk voedsel op (insecten).

Alle dassen hebben een sterke voorkeur voor zoet.

Voerkeuze voor opgevangen volwassen dassen. De voedselbehoefte van de das komt het meest overeen met die van een hond, dus hondenbrokken als basisvoer ligt het meest voor de hand.

In principe bieden alle merken en soorten hondenbrokken ruim voldoende voedingsstoffen, vitamines, mineralen en sporenelementen om een das in goed conditie te houden

Das&Boom gebruikt adult hondenbrokken van Canex.

Bij het vertrekken van voer wordt rekening gehouden met de houdbaarheidsdatum, omdat anders vetten ranzig worden en de kwaliteit van vitamines behoorlijk terug loopt. Voer uit een (luchtdicht verpakte) geopende zak wordt maximaal één maand verstrekt.

De benodigde hoeveelheid voer ligt rond de 10/15 gr / kg dier

Voor een gemiddelde das van 10 kg dus 100/150 gr per dag

Brokken worden in principe droog aangeboden samen met voldoende drinkwater.

Volwassen dassen moeten eerst wennen aan hondenbrokken.

Bij nieuwe dassen wordt begonnen met een mengsel van verpulverde Mariabiscuitjes (zoet), aangemaakt met water, Roosvice, aardbeienjam en honing.

Zodra een das hiervan eet wordt dit mengsel aangevuld met (in Roosvice en water) geweekte hondenbrokken. Geleidelijk aan verschuift de samenstelling naar alleen geweekte hondenbrokken, meestal met jam of honing. Alleen als dassen langer dan twee à drie weken in de opvang verblijven, verschuift het menu naar droge brokken.

Samenstelling voeding (pas binnengekomen) jonge dassen:

Om te grote aanpassingsproblemen te voorkomen en zo snel mogelijk essentiële voedingszouten binnen te krijgen beginnen met een elektrolytenoplossing, aangevuld met geconcentreerd voer en "Roosvice stop"

Maak een mengsel aan op lichaamstemperatuur van:

"Rehydrate forte" : zit in poedervorm in zakjes, oplossen in warm water

"Nutri plus jel" : voedingsconcentraat, zit in tube

"Roosvice Stop": maakt het lekker zoet en voorkomt diaree

Na ongeveer 1 dag moet je proberen over te gaan op een speciale melkoplossing:

"Milcodog" : Puppymelk in poedervorm, oplossen in warm water

"Nutri plus jel" : voedingsconcentraat, zit in tube

"Roosvice Stop": maakt het lekker zoet en voorkomt diaree zoveel mogelijk

Bijna altijd hebben de jonge dasjes last van diaree. Als het te erg wordt moet je terug naar een elektrolytenoplossing ipv melk.

NB geen melkpoeder mengen met een elektrolytenoplossing!

Wanneer dit goed gaat kan je het mengsel wat voedzamer maken door "Nutrix" babyvoeding (blauw/wit pak, 4 mnd) toe te voegen. Zo wordt het meer een papje wanneer je met een flesje voert kun je een speen gebruiken met een grotere opening.

Daarna langzaam aan goed ingeweekte puppybrokjes (Denkadog) toevoegen. De meeste dassen vinden dit niet lekker.

Langzaam Nutrix verminderen en aandeel puppybrokken vergroten.

Omdat de melk bijna altijd diaree veroorzaakt is het verstandig dit zo snel mogelijk af te bouwen

Wanneer helemaal gestopt is met melk ook stoppen met "Roosvice plus". Het puppymengsel kan lekker gemaakt worden met gewone vruchtenmix.

Vanaf juni worden de Denkadog puppybrokken langzaamaan droog gegeven, en vanaf september wordt overgeschakeld op Canexbrokken.

Eerst puppymelk met de fles daarna papje met puppymelk daarna geweekte puppybrokken

Wanneer jonge dassen in sociale groepen gehouden worden is het belangrijk dat ook de zwakste

das voldoende eten krijgt. Dat betekent dat er zoveel gevoerd wordt dat er de volgende ochtend nog net wat voer over is.

Omdat de dassen wekelijks gewogen worden, kan het verloop van het gewicht per das gevolgd worden. Uit de praktijk blijkt dat onderlinge verschillen langzaam afnemen en de voedselopname stabiliseert. De meest dassen wegen in september vlak voor het terugplaatsen tussen de 6 en 8 kg.

Extra voer. Naast een basisdieet van hondenbrokken krijgen opgevangen dassen dagelijks fruit aangeboden in de vorm van appels, peren, bramen, meloen, banaan. Daarnaast seizoensgebonden voer in de vorm van maïskolven, tamme kastanjes

Fruit wordt in kleine stukjes gesneden en bij voorkeur verstopt in het dassenverblijf.

Overgebleven fruit wordt dagelijks verwijderd.

D Hygiëne

Voor een zo spoedig van met name verzwakte en jonge dassen is van belang dat ze gehuisvest worden in een schone ruimte die vrij is van ziektekiemen of andere smetstoffen.

Verblijven van dassen bij Das&Boom worden volgens de volgende richtlijnen zoals omschreven bij het hoofdstuk 'Dagelijkse verzorging – schoonmaken verblijven'

Er zijn 4 manieren van schoonmaken van de verblijven:

Het dagelijks schoonmaken zoals omschreven bij 'dagelijkse verzorging'

Nat stro en eventueel bosmateriaal in de vuilnisemmer. Droog stro en bladeren bewaren om een nieuwe slaapplek in te richten met de lichaamsgeur van de das. Daarna met de trekker, handveger en blik al het grove vuil verwijderen.

Daarna de vloeren met een emmer heet water en een mop groene zeep goed over de hele oppervlakte schoondweilen en daarna droogmaken met een trekker en droge dweil. Wanneer de ruimte erg vies is (en dus ook het water, waarin de mop gespoeld wordt) meerder emmers heet water met groene zeep gebruiken.

Wanden afnemen met warm water en groene zeep en drogen.

Natte vetbedden gaan in de was

Het plaatselijk schoonmaken, wanneer een herstellende das zo weinig mogelijk gestoord moet worden.

Plaatselijk schoonmaken gebeurt met een emmer heet water en een dweil. Na het reinigen droogmaken met een schone dweil.

In dit geval is het niet verontrusten van de das belangrijker dan grondig schoonmaken.

Vedbedden, dekens, stro, blad en speelgoed uit het bos worden altijd verschoond/vervangen, wanneer het in aanraking is geweest met uitwerpselen of urine.

Het periodiek schoonmaken, wanneer een (jonge) das twee ruimtes tot zijn beschikking heeft, waarbij de ene is ingericht als slaap- en verblijfplek en de andere als sanitaire ruimte.

De verblijfsruimte, ingericht met veel stro, blad op de vloer, boomstronken en takken met bladeren wordt 1 maal in de 2 weken helemaal leeggemaakt en volgens de richtlijnen 1 (hierboven) gereinigd.

De ruimte wordt dagelijks gecontroleerd op eventuele poep of urine (hoeken). Indien nodig wordt plaatselijk gereinigd met heet water en groene zeep. Alle bosmateriaal die met urine of poep in aanraking is geweest wordt verwijderd en vervangen door vers materiaal.

Een Vrijgekomen hok reinigen: Het grondig reinigen van het gehele verblijf, nadat een hok is leeggemaakt.

Eerst grondig schoonmaken volgens 1.

Indien er sprake is van (of een vermoeden van) een besmettelijke ziekte, wordt het verblijf daarna geheel ontsmet met Halamid®. Hamamid wordt volgens de op de verpakking voorschreven wijze opgelost in een emmer heet water, waarna de vloer en wanden met een mop worden behandeld worden en de oplossing gedurende de voorgeschreven tijd kan inweken. Daarna worden de vloeren en wanden met een dweil gedroogd en wordt het verblijf nogmaals schoongemaakt met groene zeep als omschreven in punt 1.

Dweilen en moppen en droogdoeken worden gescheiden (wanneer meerdere dassen afzonderlijk worden opgevangen) te drogen gehangen op het droogrek in de keuken en op maandag, woensdag en vrijdag verschoond, of vaker indien nodig.

Opvangkratten (jonge dassen) worden dagelijks geheel gereinigd met heet water en groene zeep en daarna zorgvuldig gedroogd met een dweil en daarna een handdoek. Vedbedden worden elke dag gewassen

Poepbakken worden dagelijks schoongespoten in de wasbak (keuken) met heet water. Zolang de bak gebruikt wordt door dezelfde das(sen) wordt geen zeep gebruikt, omdat dat de dassengeur en daarmee het gebruik van de bak als poepbak zou kunnen belemmeren.

Voerbakken en waterbakken, snijplanken messen en bestek worden elke dag afgewassen met afwasmiddel en heet water, afgedroogd met een droogdoek en opgeborgen.

Het aanrechtblad wordt dagelijks gereinigd met afwasmiddel en gedroogd met een vaatdoek.

Voorkomen verspreiding ziektekiemen en/of geurstoffen. Wanneer meerdere dassen apart worden opgevangen, wordt voor elke das aparte schoonmaakmiddelen gebruikt, gemerkt met de letter van het desbetreffende verblijf. Dit om te voorkomen dat er mogelijk smetstoffen tussen de onderlinge ruimtes wordt verspreid en geurstoffen onderling verspreid zouden kunnen worden, hetgeen zou leiden tot extra stress bij de dassen

Wanneer er sprake is van een besmettelijke ziekte of een vermoeden daarvan bij een opgevangen das:

- Wordt deze das zo ver mogelijk verwijderd van mogelijk andere dassen opgevangen
- Wordt deze das altijd als laatste door de verzorgers verzorgd.
- Worden alle schoonmaakmiddelen, voerbakken en poepbakken apart gehouden
- Wordt alle gebruikte linnengoed dagelijks gewassen, 60 C
- Gebruiken de verzorgers weggooi operatiehandschoenen.
- Indien noodzakelijk (overleg dierenarts) gebruiken de verzorgers een weggooioveral en laarzen. Laarzen worden naast het verblijf van de zieke das geplaatst en niet elders gedragen.
- Wassen de verzorgers hun handen en armen na het verzorgen van deze das met zeep en daarna met sterillium.
- Wordt tijdens de opvangperiode steeds overlegd met de vast dierenarts van Das&Boom, in hoeverre de risico's van mogelijke besmetting van andere dassen/dieren of verzorgers opwegen tegen de kans op herstel van de zieke das.
- Wanneer deze risico's te groot zijn wordt de das ingeslapen.
- Als niet uitgesloten kan worden, dat een das met een besmettelijke ziekte na herstel en vrijlaten andere dassen zou kunnen besmetten, wordt het dier ingeslapen.

- Ontsmettingsmiddelen worden bewaard in de 'waskelder'.

Ongedierte in het opvangverblijf wordt voorkomen door;

Alle ramen te voorzien van fijn gaas en roosters

Door alle voedingsmiddelen te bewaren in een koelkast en afgesloten voorraadbussen

De vloeren van het opvangverblijf schoon te houden en vrij van etensresten.

De vuilniszak middels een kunststof vuilniszakhouder onbereikbaar te houden voor ongedierte en deze regelmatig te verschoneren.

Omdat de opvang gevestigd is in een kelderruimte is de gemiddelde temperatuur laag, hetgeen een positief effect heeft op het voorkomen van ongedierte.

In bijzondere gevallen wordt het advies of hulp gevraagd aan een gespecialiseerd bedrijf in ongediertebestrijding

Persoonlijk hygiëne; Voor de persoonlijke hygiëne van de verzorgers, beheerder en eventuele bezoekers gelden de volgende richtlijnen.

Verzorgers, beheerders en eventuele bezoekers nemen geen huisdieren mee in de opvangverblijven.

Verzorgers wassen hun handen na het schoonmaken van dassenverblijven en contact met dassen of andere opgevangen dieren

Verzorgers kunnen desgewenst gebruik maken van huishoudhandschoenen.

Ter voorkoming van zoönosen (zie volgende hoofdstuk) gelden bovendien de volgende richtlijnen:

Was na het verzorgen van dassen en mogelijk contact met uitwerpselen of urine altijd je handen

Stop niets in je mond en wrijf niet in je ogen, nadat je in contact bent geweest met uitwerpselen of urine, voordat je je handen gewassen hebt.

Wees extra voorzichtig wanneer je wondjes aan je handen hebt, bijvoorbeeld door operatiehandschoenen of huishoudhandschoenen te dragen.

E Zoönosen

Mogelijke zoönosen bij Opvang Das&Boom

Er zijn geen specifieke zoönosen of dassenziektes bekend, die een gevaar zouden kunnen opleveren voor mensen, die in aanraking komen met dassen.

Algemene overdraagbare ziektes, die via dassen overgedragen zouden kunnen worden zijn in Nederland momenteel alleen:

Tetanus, reële kans bij beten of andere verwondingen toegebracht door dassen

Lyme, reële besmettingskans, niet via dassen maar via teken door werkzaamheden in het buitengebied.

Ziekte van Weil, geen informatie over bekend in relatie tot dassen, kans niet geheel uit te sluiten.

Ter voorkoming van zoönosen geldt bij de omgang met dassen het volgend protocol:

Volg de hygiënische richtlijnen, omschreven bij 'Persoonlijk hygiëne' hierboven

Ga, als je door een das gebeten of bekrabd bent en er sprake is van een open wond, altijd naar de huisarts of de Eerste Hulp afdeling van een ziekenhuis voor een (preventieve) tetanusinjectie, tenzij je nog beschermd bent door een eerdere injectie tegen tetanus. Dit

geld ook voor kleine wondjes.

Controleer je kleding en lichaam op teken, wanneer je werkzaamheden hebt verricht in het nabijgelegen bos bij Das&Boom. Teken worden actief bij temperaturen boven de 8°C. Het risico is het grootst van april t/m september. Let wel: Teken zijn in eerste instantie heel klein (zie afbeelding)

Lees de folder over tekenbeten die Das&Boom verstrekt en volg de aanbevelingen op. Meer informatie vindt je o.a. [HYPERLINK "http://www.lymenet.nl" www.lymenet.nl](http://www.lymenet.nl) Verwijder teken zo snel mogelijk, in ieder geval binnen 24 uur.

Je kunt aangetroffen teken verantwoord verwijderen middels het door Das&Boom verstrekte 'Teekweg' lepeltje

Noteer de datum in je agenda en let tot 3 maanden na de beet op ziekteverschijnselen, bijvoorbeeld griepachtige klachten en ringvormige huiduitslag rond de plaats van de beet.

Tijdens zwangerschap kun je geen dassen verzorgen, vanwege de infectierisico's voor het ongeboren kind

Achtergrond informatie over zoönosen en dassen:

Zoönosen: (bron: Adviesrapport in opdracht van Vereniging Leefmilieu E. van Vliet, J. van der Kooij, J.E. Smout, N. Bijl, S.T.T. Schetters Universiteit Utrecht 13-04-2011)

Zoönosen zijn infectieziekten die van dier op mens kunnen kruis-infecteren en andersom. Vaak is voor deze overdracht een vector nodig, zoals muggen en teken, die een infectie over kunnen dragen zonder zelf veel last te overvinden van de ziekteverwekker. Door opwarming van de aarde kunnen steeds meer vectoren overleven in Nederland, waardoor nieuwe zoönosen in Nederland de kans krijgen zich te verspreiden. Zoönosen kunnen via indirect contact (bijvoorbeeld via een vector) of direct contact met een besmet dier of mens worden overgedragen. Zoönosen hebben naast vectoren meer indirecte manieren om te verspreiden. Een zoönose kan zich verspreiden door de lucht (bijvoorbeeld de Q-koorts) of door hand-mondcontact na contact met besmette mest (bijvoorbeeld Toxoplasmosa gondii).

Er zijn drie manieren waarop zoönosen mensen kunnen binnendringen, namelijk via de longen door inhalatie, het verteringsstelsel en via de bloedbaan.

Lijst van mogelijk zoönosen bij dassen en hun kenmerken:

(bron: er is geen specifieke informatie over zoönosen bij dassen bekend, de volgende informatie is afkomstig van een algemene lijst het van Hall instituut)

Rabiës (hondsdolheid)

Verwekker : Rabiësvirus, uit de familie Rhabdoviridae, genus Lyssavirus. Van dit virus zijn vier serotypen bekend. Voor Nederland zijn twee typen van belang: (i) het klassieke rabiësvirus (serotype 1) dat bij vossen voorkomt en (ii) het European Bat Lyssa (EBL)- virus bij vleermuizen (dat nauw verwant is aan serotype 4, het Duvenhagevirus dat voorkomt bij vleermuizen in Afrika). Reservoir Rabiës is primair een ziekte bij zoogdieren: zeer vatbaar zijn vos, wolf en jakhals, redelijk vatbaar zijn vleermuis, vee, hamster, marmot, kat en konijn. Minder vatbaar zijn hond, schaap, geit en paard. Ook komt rabiës bij fretten voor. In landen waar endemisch rabiës bij honden voorkomt, is het risico van besmetting van de mens het grootst.

Voorkomen in Nederland

In Nederland zijn sedert 1987 de vleermuizen het enige rabiësreservoir, met name de Laatvlieger.

Tetanus

Verwekker :Tetanus wordt veroorzaakt door *Clostridium tetani*, een anaerobe, grampositieve, sporevormende bacil.

Reservoir : Alle dieren

Symptomen en verschijnselen

De periode van verwonding tot het optreden van symptomen kan variëren van één dag tot enkele maanden, hoewel de incubatietijd zelden langer is dan twee weken. Hoe korter de incubatietijd, des te ernstiger de uiteindelijke ziekte. In de meeste gevallen treedt stijfheid van de aangezichtsspierstelsel als eerste verschijnsel op en gaat spierstijfheid vooraf aan spierspasmen. Aantasting van de keelholte of ademhalingspierspiers leidt tot respiratoire deficiëntie (problemen met de ademhaling). In een later stadium kunnen de ledematen aangedaan worden en ontstaat een volledig ontwikkeld ziektebeeld met gegeneraliseerde spierspasmen (tetanie). Volledig herstel duurt bij degenen die dit stadium overleven vier tot zes weken.

In onbehandelde gevallen kan de mortaliteit oplopen tot 70%, afhankelijk van leeftijd, ernst van het ziektebeeld en de beschikbaarheid van intensive-care- faciliteiten.

Besmetting

Besmetting treedt op door contaminatie van wonden (ook brandwonden en speldeprikken) met straatvuil, aarde, menselijke- of dierlijke faeces of stof.

Tuberculose (tbc)

Verwekker : *Mycobacterium bovis*.

Reservoir : De drie meest algemene soorten mycobacteria zijn:

M. bovis (vee, honden, zwijnen, apen), *M. avium* (vogels, zwijnen, schapen,apen), *M. tuberculosis* (mens, apen, vee, honden, zwijnen, papegaaien).

Komt ook bij dassen voor, maar niet in Nederland.

Nederland is officieel tuberculose-vrij (veehouderij).

In Nederland bij de mens bijna uitsluitend *M. tuberculosis*.

Ziekte van Weil (Leptospirose)

Verwekker: Leptospiren zijn dunne beweeglijke spirochetes, behorende tot *Leptospira interrogans*.

Reservoir : Knaagdieren, vooral ratten, veldmuizen, vossen, vee (evenhoevigen), honden kunnen dragers zijn. Ook fretten kunnen leptospirose krijgen.

Ziekteverschijnselen bij de mens

Het ziektebeeld van Leptospirose kan uiteenlopen van mild tot zeer ernstig (Syndroom van Weil). Sommige serotypen neigen ertoe ernstige leptospirose te veroorzaken, andere geven doorgaans aanleiding tot betrekkelijk milde ziektebeelden. Leptospirose van runderen geeft bij de mens algemene ziekteverschijnselen die nog het meest lijken op griep. De symptomen van Leptospirose zijn onder andere plotseling opzettende (doorgaans hevige) hoofdpijn, koorts, spier- en gewrichtspijnen, lichtschuwheid, misselijkheid en braken. Soms worden lever- en nierstoornissen (zoals geelzucht)

geconstateerd. Het herstel van Leptospirose bij mensen verloopt vrij traag (half jaar tot één jaar), tenzij in een vroeg stadium antibiotica worden toegediend.

Besmettingsweg

Knaagdieren, in het bijzonder ratten, vormen belangrijke reservoirs voor allerlei serotypen.

Dragers zelf hoeven weinig of geen last te hebben van hun besmetting. De infectieroute loopt van urine van besmette dieren via water, voorwerpen of grond naar wonden of slijmvliezen als porte d'entrée bij de mens.

Het grootste risico lopen werknemers op lokaties met veel diercontacten (ratten, vee) of daar waar besmet materiaal of water aanwezig is.

Lyme (bron: LymeNet Nederland)

Verwekker: *Borrelia burgdorferi*.

Reservoir : Teken

Symptomen en verschijnselen

Vroege symptomen zijn een rode ring/vlek genaamd erythema migrans (EM) op de plaats van de tekenbeet, griepachtige klachten zoals hoofdpijn, stijve nek, koorts, spierpijnen en vermoeidheid. Deze symptomen kunnen uitblijven.

Later kunnen diverse symptomen ontstaan. De ziekte van Lyme is een multi-systeem ziekte. Het kan leiden tot o.a. neurologische (zenuwstelsel/hersenen), dermatologische (huid), reumatologische (spieren en gewrichten), cardiologische (hart), ophthalmologische (ogen) en psychiatrische klachten.

De ziekte van Lyme is een klinische diagnose. Dit betekent dat de arts de diagnose moet stellen op basis van de ziektegeschiedenis en symptomen. Bij het zien van een EM zal de arts de diagnose "ziekte van Lyme" stellen. Zonder een EM is de diagnose moeilijker te stellen. Vaak worden dan testen gebruikt. Deze testen zijn ter ondersteuning van de diagnose. Er kan niet een diagnose gesteld worden op grond van de uitslag van de test alleen. De testen kunnen om verschillende redenen zowel fout positieve als fout negatieve uitslagen geven.

Besmetting

De Lyme-bacterie wordt meestal overgedragen door de beet van een geïnfecteerde teek. Teken zijn kleine parasieten die vooral voorkomen in bossen en velden. De teek hecht zich vast in de huid en zuigt zich vol met bloed. Als de teek is geïnfecteerd, dan kunnen de Lyme-bacteriën worden overgedragen naar de mens.

Ook is aangetoond dat een zwangere vrouw die geïnfecteerd is met de Lyme-bacterie, deze kan overdragen op het ongeboren kind.

Andere besmettingswegen die door sommigen worden vermoed, zijn borstvoeding, menselijk en dierlijk contact, bloedzuigende insecten (muggen, vliegen, vlooien), bloedtransfusies en transplantaties, maar deze besmettingswegen zijn (nog) niet wetenschappelijk aangetoond.

F Veterinaire zorg

Veterinaire hulp voor dassen in Nederland. Veel dassen in Nederland, die veterinaire zorg nodig hebben, krijgen die zorg in eerste instantie, wanneer die das door bijvoorbeeld een dierenambulance aan een plaatselijk dierenarts wordt aangeboden. Omdat veel dierenartsen geen of weinig ervaring hebben met de omgang en behandeling van dassen, komt Das&Boom hierin tegemoet:

Alle dierenambulances, werkzaam in regio's waar dassen voorkomen, zijn door Das&Boom op de hoogte gebracht van het aanbod van Das&Boom en het feit dat Das&Boom 24 u/d bereikbaar is voor advies.

Dierenartsen, die via een dierenambulance een gewonde das krijgen aangeboden, kunnen een beroep doen op Das&Boom om behulpzaam te zijn bij de afwegingen rond de gewenste behandeling.

Daarbij kan de beheerder informatie geven over de revalidatiemogelijkheden van gewonde dassen. De aan Das&Boom verbonden dierenarts kan telefonisch informatie verstrekken. Das&Boom kan een door de dierenarts van Das&Boom geschreven protocol via email per omgaande versturen.

In vrijwel alle gevallen, dat dierenambulances informeren over handelswijze bij verkeersslachtoffers, adviseert Das&Boom, dat de das onderzocht wordt door een dierenarts.

In sommige regio's, waar de vergoeding van medische zorg voor hulpbehoevende dieren niet goed geregeld is, komt het voor dat er geen budget is voor het aanbieden van een hulpbehoevende das voor medische zorg.

In die gevallen betaald Das&Boom het consult, als door van tevoren door de aanbieder (dierenambulance) overleg over is geweest.

Aanname en onderzoek nieuwe dieren: Veel dassen, die door Das&Boom worden opgenomen, zijn dus vaak al door een dierenarts behandeld.

Nieuwe dassen worden altijd door de beheerder aangenomen. In de meeste gevallen worden ze door de beheerder van Das&Boom opgehaald bij een collega opvang, intensive care van een dierenarts of tijdelijk opvang bij een dierenambulance (omdat dierenambulances meestal geen (o.a. financiële) mogelijkheden hebben om dieren te vervoeren buiten hun regio).

In sommige gevallen brengt Das&Boom de das meteen door naar de eigen dierenarts, wanneer de indruk bestaat dat de eerder verleende veterinaire zorg tekort schiet.

Bij binnenkomst in de opvang van Das&Boom worden door de beheerder de bevindingen, behandelingen, toegediende medicatie en adviezen voor nazorg en voorgeschreven medicatie genoteerd in de 'veterinaire verslaglegging'.

Wanneer een nieuwe das nog niet door een dierenarts onderzocht is, gaat de das voor binnenkomst naar de aan Das&Boom verbonden dierenarts of komt deze dierenarts dezelfde dag de das onderzoeken in de opvang van Das&Boom, wanneer het gaat om:

verkeersslachtoffers
ernstig verzwakte dassen
onderkoelde jonge dassen

De beheerder beoordeelt, of een nieuw binnengekomen of gebracht das veterinaire zorg nodig heeft. Hij/zij let daarbij op:

Reden waarom de das is opgenomen

Algemene conditie en gedrag

Conditie van de vacht

Uiterlijke verwondingen

ademhaling

mogelijke parasieten

indien mogelijk (in coma) conditie gebit

Alle bevindingen, de behandeling en verwachte behandelduur worden door de beheerder opgenomen in het 'opvangadministratieformulier'

Gedurende de opvangperiode wordt de dierenarts ingeschakeld, wanneer de opvang van een hulpbehoevende das anders verloopt dan voorzien (door beheerder of de behandeld dierenarts). Afhankelijk van de verwachten behandeling kan de dierenarts langs komen bij de opvang van Das&Boom of de das kan naar de dierenarts vervoerd worden.

De aan de opvang van Das&Boom verbonden dierenarts is:

Dierenartsenpraktijk Groesbeek
Dorpsplein 14
6562 AH Groesbeek
+31(0)243972900

Bij eventuele afwezigheid doet Das&Boom een beroep op:

██████████
Wild-live dierenarts (verbonden aan Burgers Zoo in Arnhem)

██████████
██████████ | ██████████@gmail.com

Aangifteplichtige dierziekten: De beheerder, let op verschijnselen die kunnen wijzen op een besmetting met een aangifteplichtige dierziekte.

Dit melden vindt plaats bij het landelijk Meldpunt voor dierziekten (045) 54631 88.

Aangifteplichtige dierziekten bij dassen zijn:

Rundertuberculose
Rabies

Achtergrondinformatie:

Artikel 19 GWWD: Indien een dier verschijnselen van een besmettelijke dierziekte vertoont of indien redelijkerwijs kan worden aangenomen dat een dier in de gelegenheid is geweest om te worden besmet of drager van smetstof is, geeft de houder hiervan terstond kennis aan een ambtenaar als bedoeld in artikel 114, tweede lid.

G Het in vrijheid stellen van opgevangen dieren

Volwassen dassen wordt vanuit de opvang direct teruggeplaatst op een geschikte locatie (zie uitleg hierna).

Jonge dassen worden gedurende een periode van 6 weken in een tijdelijke uitzetren (elektrisch raster) geplaatst, voordat ze worden losgelaten.

Terugplaatsen volwassen dassen

Wanneer een opgenomen das voldoende is hersteld, om zich weer in de natuur te kunnen redden, wordt het dier teruggeplaatst.

Een das is voldoende gerevalideerd wanneer volgens het oordeel van de beheerder en/of

dierenarts:

Een verzwakte das zodanig is hersteld, of een verwonding zodanig is genezen, dat de das zich weer in de natuur kan redden.

Normaal eetgedrag vertoond en gezonde uitwerpselen produceert

Een normaal lichaamsgewicht heeft (vanaf ca. 10 kg)

Overwegingen over het tijdstip van terugplaatsen

Een das wordt in principe zo kort mogelijk opgenomen

Wanneer er sprake is van (strengere vorst) kan dat een reden zijn het terugplaatsen even uit te stellen, in verband met de ontoegankelijkheid van zijn natuurlijke voedingsbronnen.

Een das wordt pas teruggeplaatst als een uitzetlocatie is gevonden die voldoet aan de eisen (zie hierna) die Das&Boom daaraan stelt.

Een das wordt altijd tegen schemering of later teruggeplaatst

Eisen die gesteld worden aan de uitzetlocatie:

Wanneer een das korter dan 1 week opgenomen is geweest, wordt de das in principe teruggeplaatst op een geschikte locatie nabij de vindplek

Een geschikte locatie ligt bij voorkeur bij een dassenwissel, die zich in veel gevallen bevindt bij de vindplek

De locatie moet voldoende beschutting geven, zodat de das zich daar tijdelijk veilig kan schuilhouden

De locatie moet ver genoeg verwijderd zijn van gevaarlijke of storende invloeden zoals wegen of bebouwing.

En das wordt niet zonder meer teruggeplaatst in een nabij gelegen dassenburcht, omdat nooit zeker is dat de das van die burcht afkomstig is.

Wanneer nabij (maximaal ca 300 m, afhankelijk van de omgeving) de vindplek geen uitzetlocatie kan worden gevonden, die aan bovengenoemde voorwaarden voldoet of de das langer dan 1 week in een opvangsituatie is geweest wordt voor de das een ander geschikt uitzetlocatie gezocht.

Ervaring van Das&Boom heeft geleerd dat het terugplaatsen van dassen nabij de vindplek, die langer dan één week in een opvangsituatie hebben gezeten, kan leiden tot gevechten met andere dassen met dodelijke afloop. Waarschijnlijk heeft dit te maken met een veranderende lichaamsgeur van een das, die gedurende enige tijd geen geur ('bemusken') heeft uitgewisseld van zijn of haar sociale groep.

Een gerevalideerde das wordt teruggeplaatst in een verlaten dassenhol, dat niet gelegen is in een bewoond dassenterritorium maar wel in de nabijheid van bestaande territoria.

Bij het bepalen of een dassenhol verlaten is wordt eerst gebruik gemaakt van de database van dassenburchten in Nederland van Das&Boom. Daarna wordt de plek bezocht door een deskundige van Das&Boom, een deskundig lid van een dassenwerkgroep, een boswachter of een jachtopzichter.

Voor het bepalen van bestaande dassenterritoria wordt gebruik gemaakt van de database van Das&Boom en eventueel van actuele informatie van dassenwerkgroepen, boswachters of jachtopzichter

Terugplaatsen jonge dassen

Jonge dassen worden in groepen van minmaal 2 dieren teruggeplaatst , bij voorkeur in een verlaten hol binnen bestaande territorias , in een tijdelijk te plaatsen uitzetren (uitwenren) van elektrisch net, voordat ze definitief worden losgelaten.

Jonge dassen kunnen teruggeplaatst worden van augustus tot oktober, omdat: vrijwel alle dassen in februari geboren worden en de ontwikkeling van alle jonge dassen vrijwel gelijk loopt uit (eigen) observaties blijkt, dat jonge dassen in de natuur zich vanaf juli vaak zelf kunnen redden als de moeder das uit valt (verkeersslachtoffer) uit de jarenlange ervaring van Das&Boom met het uitzetten van honderden jonge dassen tijdens herintroducties in de vorige eeuw blijkt, dat jonge dassen vanaf augustus oud genoeg zijn om zich zelfstandig te kunnen redden in een uitzetren. het niet wenselijk is jonge dassen uit te zetten in een uitzetren na oktober, omdat de jonge dieren dan midden in de winter losgelaten zouden moeten worden (met een minimaal natuurlijk voedselaanbod) of pas in het voorjaar (en dan dus erg lang in gevangenschap moeten doorbrengen)

Opvangperiode in de uitzetren

Jonge dassen blijven ca 6 weken in de uitzetren, voordat de beheerder van Das&Boom ze vrijlaat door het elektrisch raster te verwijderen.

Nadat de dassen zijn vrijgelaten wordt het bijvoeren in één maand afgebouwd, of langer, wanneer blijkt dat de dassen nog regelmatig gebruik maken van het aangeboden voedsel

Dassen kunnen zich in de verlaten burcht vestigen en/of zich aansluiten bij sociale dassengroepen in de omgeving.

Een uitzetlocatie voor verweesde dassen voldoet aan de volgende eisen:

bevindt zich in een bestaan dassenterritorium, op een rustige plek, waar weinig of geen activiteit van andere dassen waarneembaar is.

Das&Boom maakt hierbij gebruik van de veldkennis van de diverse Dassenwerkgroepen, die meewerken met deze manier van terugplaatsen en gedurende langere periodes potentieel geschikt locaties

bij voorkeur in een verlaten pijp / bijburcht. Er kan ook gebruik gemaakt worden van een eenvoudige kunstburcht, waarbij minder hoge eisen gesteld worden dan aan kunstburchten, waar dassen duurzaam moeten blijven wonen

heeft afmetingen van minimaal 30 x 30meter, liefst groter

Bestaat uit een dubbel elektrisch raster, vanuit de burcht eerst een raster met 4 draden op 10, 15 20 en 30 cm hoogte en daarachter een konijnenraster van 120 cm hoog. Het raster is uitgerust met een mobiel gsm alarm, die meteen waarschuwt bij stroomverlies en/of calamiteiten is gelegen op een zo rustig mogelijk locatie, niet zichtbaar vanaf de openbare weg, zo ver mogelijk verwijderd van wegen en andere bronnen van verstoring

Voor elke uitzetren worden een voerders

De voerders:

volgt de aanwijzingen op van de beheerder van Das&Boom, doet regelmatig verslag (telefoon of email) van het uitwenproces en melden alles in een groeps WhatsApp groep, die gelezen wordt door alle verzorgers en de beheerder van Das&Boom

voert de dassen in de avond ruim voor schemering met hondenbrokken en fruit en zorgt voor vers water

na verloop van tijd verschuift het voeren in bakken naar het verstoppertje van voer in de uitzetren

zorgt ervoor dat zo weinig mogelijk ruchtbaarheid gegeven wordt aan de uitzetactie

zorgt voor de nazorg, nadat de dassen zijn vrijgelaten, door sporenonderzoek in de omgeving van de ren

De beheerder van Das&Boom vervoert de dassen individueel in vangkratten naar de uitzetren, en zorgt ervoor dat alle jonge dassen voorzien zijn van een chip. Een chip wordt door de behandelend dierenarts meteen bij binnenkomst geplaatst dan wel, door de dierenarts van Das&Boom in de opvang van Das&Boom of bij een dierenarts tijdens het vervoer naar de uitzetren.

Na ca 3 maanden, afhankelijk van de weersomstandigheden laat de beheerder van Das&boom de dassen vrij het elektrisch raster te verwijderen.

De beheerder van Das&Boom blijft verantwoordelijk voor het welzijn van de dassen totdat de dassen zijn vrijgelaten.

M doden van opgevangen dieren

Wanneer de beheerder van de opvang van Das&Boom, in overleg met de dierenarts van Das&Boom, inschat dat de kans op herstel en/of succesvol terugplaatsen in de natuur van een opgevangen das minimaal is, wordt besloten het dier te euthanaseren. Deze overwegingen worden vastgelegd in de opvangadministratie. Het euthanaseren van dassen wordt alleen verricht door een dierenarts.

Een opgevangen das wordt euthanaseert, wanneer:

- het gaat om een das met gebroken ledenmaten of een bekkenfractuur
- Het herstellen en revalideren van dergelijke aandoeningen is bij dassen (wilde dieren) is erg lastig, de kans op complicaties is groot en volledig herstellen zou in verhouding erg lang gaan duren (vele maanden). Daarbij is de kans op herstel te klein is om de overlast (pijn) en stress gedurende een lange periode, die onvermijdelijk gepaard gaat met het opvangen wilde dieren met breuken, te kunnen rechtvaardigen.
- De das een hersenbeschadiging heeft, waarvan de verschijnselen niet binnen een paar dagen zijn verdwenen.
- Het een jonge das betreft met een gedragsafwijking of geboortedefect. Deze problemen kunnen zich soms pas later in de opvangperiode openbaren en zijn dan waarschijnlijk ook de oorzaak dat het dasje door de moeder is verstoten
- het gaat om een oude verzwakte das met verwondingen die erop wijzen dat het dier uit zijn sociale groep verstoten is kenmerkend zijn stuitwonden en verwondingen bij de nek en oren
- het gaat om een das, waarvan de dierenarts inschat, dat de kans op herstel te minimaal is in verhouding tot de verwachte herstelperiode.

Een das wordt altijd door de dierenarts euthanaseert, bij voorkeur in de opvang van Das&Boom of in de praktijk van de dierenarts van Das&Boom.

Dode dassen worden door Das&Boom bewaard in een dubbele plastic zak (scherpe nagels), voorzien van label met identificatiekenmerk in een vriezer.

Dode dassen worden periodiek door Das&Boom afgevoerd voor destructie naar:

Gaku, Ophaaldienst Gestorven Huisdieren
Houtweg 3
6551AH Weurt

Op verzoek worden dode dassen voor educatieve doeleinden overgedragen aan onder meer Bezoekerscentra of musea. Deze organisaties moeten dan in het bezit zijn van een vervoersontheffing van de politie.

Dassen worden in de vriezer bewaard, wanneer ze door onbekend oorzaak zijn gestorven of bij verdenking een strafbaar feit (kogelwonden of vergiftiging).

Wanneer er een vermoeden is van een strafbaar feit, wordt de AID en/of de Politie ingeschakeld

Mogelijk vergiftigde dassen worden door Das&Boom alleen voor onderzoek aangeboden, wanneer er een concreet vermoeden bestaat van vergiftiging met een bepaald gif.

Dode dassen worden voor onderzoek aangeboden aan:
het Centraal Veterinair Instituut (CVI) in IJlstad
Faculteit Diergeneeskunde, Utrecht

I Medewerkers, taken en verantwoordelijkheden

De medewerkers van de opvang van Das&Boom bestaan uit twee beheerders en ca 20 vrijwillige medewerkers.

De beheerder, ██████████, is bij Das&Boom in vaste dienst, de assistent-beheerder, ██████████, is vrijwillig medewerkster.

De beheerder is verantwoordelijk voor;

de opvangen dassen

het ophalen en terugplaatsen van dassen

de (medische) verzorging van de opgevangen dieren

beslist (in samenspraak met de dierenarts) over revalideren, terugplaatsen en euthanaseren

de continuïteit van de opvang, inkoop voer en materialen

de accommodatie

onderhoud, veiligheid

de vrijwilliger medewerkers

dagelijkse aansturing

Dagelijks worden vrijwilligers mondeling door de beheerder ingelicht over de geplande werkzaamheden, de verzorging van de opgevangen dassen en alles wat daarmee te maken heeft

Roosterplanning

Vrijwillige medewerkers worden maandelijks ingeroosterd. In een via email toegezonden voorkeursschema kunnen zij hun beschikbare dagen aangeven. Uiterlijk 2 weken voor het ingaan van een nieuwe maand krijgen de medewerkers het werkrooster van de volgende maand via email toegestuurd.

aanname, inwerken en begeleiding

veilige werkomgeving (ARBO)

de motivatie en betrokkenheid van de medewerkers

medewerkers worden betrokken bij alle facetten van de opvang

door het organiseren van een jaarlijks uitje

de opvangadministratie, jaarlijkse rapportage aan Provincies

de contacten met de dierenarts, externe contacten

De assistent-beheerder is verantwoordelijk voor;

vervangt de beheerder bij afwezigheid

het aansturen medewerkers bij afwezigheid hoofdbeheerder

de opvang en verzorging van jonge dassen (zuigelingen)

Vrijwillig medewerkers

zijn verantwoordelijk voor de verzorging van de opgevangen dassen op de tijdstippen waarop zijn volgens het werkrooster zijn ingedeeld

Wanneer een medewerker verhinderd zijn, zijn ze zelf verantwoordelijk voor het organiseren van vervanging

De beheerder is behulpzaam bij het organiseren van vervanging

Bij ziekte of overmacht organiseert de beheerder vervanging of neemt de verzorging zelf over arriveren dagelijks om 10.00 uur bij Das&Boom. De dagelijkse verzorging neemt, afhankelijk van de bezetting tussen 1,5 en 4 uur in beslag.

volgen bij de verzorging de aanwijzingen op uit de opvangregistratieformulieren, de opmerkingen van de voorafgaande dagen in de logboeken van de opgenomen dassen, en doen na afloop van de verzorging zelf schriftelijk verlag in de logboeken en indien wenselijk mondeling bij de beheerder.

nieuwe medewerkers worden gedurende een periode van ca 3 maanden ingewerkt door de beheerder en ervaren medewerkers

dienen zich te houden aan het Huishoudelijk reglement Vereniging Nederlands

Cultuurlandschap en Stichting Das&Boom, waarin de directie aangeven, waaraan

(vrijwillige) medewerkers zich dienen te houden ten aanzien van veiligheid, gezondheid en welzijn bij het uitvoeren van de werkzaamheden (zie verder bijlage 4)

Ongevallenverzekering

De Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, waar de Stichting Das&Boom deel van uit maakt, heeft voor alle vrijwillige medewerkers een ongevallenverzekering afgesloten bij Fortus ASR Schaderverzekering N.V., polisnummer 35015036.

Uitgekeerd wordt blijvende invaliditeit ten gevolge van een ongeval met een maximum bedrag van -3.630.242,-

De dekking geldt uitsluitend tijdens

Het aantoonbaar verrichten van werkzaamheden als vrijwilliger ten behoeve van de verzekeringsnemer

Het verblijf in de gebouwen en op de terreinen waar voornoemde werkzaamheden door vrijwilligers worden verricht

Het rechtstreeks gaan van huis naar voornoemde gebouwen en terreinen en terug, wits dit plaatsvindt binnen de daarvoor normaal benodigde tijdsduur.

J Veiligheid

De veiligheid van de medewerkers wordt zoveel mogelijk gegarandeerd door de bepalingen van het Huishoudelijk reglement Vereniging Nederlands Cultuurlandschap en Stichting Das&Boom. Dit reglement wordt aan alle medewerkers verstrekt. In dit reglement zijn bepalingen opgenomen over verantwoordelijkheden, het gedrag op het werk, de gewenste omgangsvormen, de taken van de preventiemedewerker, bedrijfshulpverlening, alcohol en drugs, veiligheid en het voorkomen van ongevallen, discipline, gebruik van voertuigen en werktuigen, handelwijze bij brand, explosie of ongeval, de Arbo commissie, het sanctiebeleid, huis en gedragsregels en het parkeerbeleid.

Medewerkers worden verzocht alle bepalingen van het Huishoudelijk reglement op te volgen, het reglement wordt in tweevoud opgemaakt en ondertekend.

Voor de medewerkers van de opvang van Das&Boom gelden extra veiligheidsrisico's, die voortvloeien uit de omgang met dassen. Deze risico's worden tot een minimum beperkt door de aanwijzingen in het hoofdstuk 'verzorging, omgang met dassen'.

K Continuïteit

Bereikbaarheid (zie ook hoofdstuk opname en acceptatie)

De Stichting Das&Boom, Opvang en Advies is tijdens kantooruren telefonisch bereikbaar onder telefoonnummer 024 6842294.

Buiten kantooruren is Das&Boom 24 uur per dag bereikbaar via voice response systeem. Verzoeken om hulp ter plaatse aan dassen worden automatisch doorverwezen naar de plaatselijk politie, die de melder kan verwijzen naar de dienstdoende organisatie ter plaatse. Andere verzoeken om hulp voor hulpbehoevende dassen kunnen worden ingesproken. De melder wordt daarna meteen teruggebeld door een medewerker van de bereikbaarheidsdienst van Das&Boom, die de meeste vragen kunnen beantwoorden. Voor bijzondere gevallen is de beheerder of assistent-beheerder van Das&Boom telefonisch bereikbaar. Op de website van Das&Boom is algemene informatie te vinden over de hulp aan dassen in verschillende situaties.

Alle Dierenambulances, wiens werkgebied ligt in dassenleefgebied, zijn door Das&Boom via een speciaal voor hen ontwikkeld informatieblad op de hoogte gebracht van aandachtspunten bij de hulpverlening aan dassen. Dit informatieblad is ook via de website van Das&Boom te downloaden

Vervanging bij afwezigheid

De beheerder wordt bij afwezigheid (ziekte, vakantie) vervangen door de assistent beheerder.

Vervanging van overige medewerkers wordt door hen zelf geregeld, tenzij er sprake is van overmacht zoals bijvoorbeeld ziekte.

Vervanging van medewerkers gebeurt aan de hand van de beschikbaarheidsgegevens, die de medewerkers maandelijks via email opsturen naar Das&Boom.

Nieuwe vrijwilligers

Vrijwel alle vrijwillige medewerkers hebben zich zelfstandig aangemeld bij Das&Boom voor het werk in de opvang.

Das&Boom voorziet in de personele continuïteit door middel van;

Vacatures diervoorzorging bij de vrijwilligerscentrale van Nijmegen en omgeving

Informatie over vrijwilligerswerk op de website van Das&Boom ([HYPERLINK "http://www.dasenboom.nl" www.dasenboom.nl](http://www.dasenboom.nl))

Wanneer er een personeelstekort zou ontstaan wordt gebruik gemaakt van de plaatselijke en regionale dag en weekbladen middels een redactionele oproep of advertentie.

In de praktijk blijkt dat er sprake is van voldoende animo is voor vrijwilligerswerk in de opvang van Das&Boom.

Bij calamiteiten, waarbij de verzorging van de opgevangen dieren in de knel zou komen kan een beroep gedaan worden op:

Stichting Opvang Noach, [REDACTED], Aaltenseweg 21a, 7025 CJ Halle

Das&Boom heeft een samenwerkingsovereenkomst met deze organisatie gesloten

Natuurhulpcentrum Opglabbeek in België

De Fugelhelling in Ureterp, Friesland

L Bezoekers

Bezoekers zijn welkom in het informatiecentrum van de Vereniging Nederlands

Cultuurlandschap, waar naast voorlichting over het cultuurlandschap in Nederland (leefgebied van de das) ook voorlichting gegeven wordt over de das.

De opvang van Das&Boom is uitdrukkelijk niet toegankelijk voor bezoekers.

Wel kunnen bezoekers in het informatiecentrum via camera's de opgevangen dassen bekijken, waarbij ze door de medewerkers van het informatiecentrum worden ingelicht over het wel en wee van de opgevangen dassen en de leefwijze van en bedreigingen voor dassen in het algemeen.

M Administratie

Van elke opgenomen das (en eventueel tijdelijk opgenomen marterachtige of vos) worden de gegevens vastgelegd in;

Opvangadministratieformulier

Hierin zijn alle gegevens van de opgenomen das terug te vinden (zie bijlage 5)

Formulier veterinaire verslaglegging

Wordt ingevuld, wanneer een das door de dierenarts is onderzocht en/of behandeld (zie bijlage 6)

Digitaal bestand van de beheerder, met o.a locatiegegevens (amersfoort-coördinaten vindplaats en uitzetplek)

Kaartenbak met korte samenvatting van reden opvang, coördinaten vind- en uitzetplek, (eventueel euthanaseert), data, volgnummer en naam en chipgegevens

In deze kaartenbak bevinden zich de gegevens van alle door Das&Boom teruggeplaatste dassen

Een jaarlijks overzicht van de opgenomen dieren voor Dienst Regelingen

In de 'Opvangklapper Das&Boom' bevindt zich een sectie van elke opgenomen das, verdeeld via tapbladen, met per das het opvangregistratieformulier, de eventuele veterinaire verslaglegging en daarna een logboek per das. In het logboek worden de bevindingen van de beheerder en medewerkers van de opgevangen das genoteerd. Daarin staat in ieder geval per dag wat de das gegeten heeft, zijn ontlasting, observaties rond zijn gedrag,

De opvangklapper bevindt zich in de 'vrijwilligersruimte' van Das&Boom, waar dagelijks de beheerder de verslaglegging met de medewerkers doorneemt. De medewerker neemt de 'Opvangklapper' mee naar de opvangruimte, en legt deze na afloop terug in de vrijwilligersruimte.

Alle gegevens van alle opgevangen dassen zijn door alle medewerkers in te zien.

N Slotbepaling

Wanneer is sprake is van onvoorziene omstandigheden, waardoor het opvangcentrum zich gedwongen ziet af te wijken Van de voorschriften van deze werkwijze, stelt Das&Boom Dienst Regelingen daarvan onverwijld op de hoogte

Bijlage 5

Opvangadministratie-formulier

Gegevens

diersoort	☐ das, <i>Melis melis</i>	☐ anders, nl. :	
geslacht	☐ ♂ ☐ ♀	leeftijd	
naam		rapporteur D&B	
regnr .		Chipnr:	

Vindplaats/melder

☐ weg		t.h.v.	
------------------------------	--	--------	--

	omschrijving			
	gemeente		provincie	
	coördinaten	X:	Y:	
melder	naam		telefoon	
	adres		plaats	
	opm.	O z.o.z.		

Aanname

datum in				
reden aanbieden				
eerste beoordeling				
dierenarts	☐ nee	☐ ja, zie veterinaire verslaglegging		
conclusie	☐ opname	☐ euthanaseert	☐ uitgezet	☐ anders :
opmerkingen	O z.o.z.			

Opvang

behandeling	
verwachte beh. duur	
verloop opvang <i>(zie ook logboek)</i> <i>(incl indien van toepassing reden behandeling langer dan verwacht)</i>	O z.o.z.

Uit opvang Das&Boom

datum uit		☐ uitgezet	☐ euthanaseert	☐ gestorven
uitzede locatie	gemeente			
	omschrijving			
	coördinaten	X:	Y:	
	terreineigenaar			
	uitzetren	☐ nee	☐ ja, verwachte datum vrijlaten:	
	verzorger			
	telefoon		datum vrijgelaten	
opmerking	O z.o.z.			
post mortem ond.	☐ nee	☐ ja, datum:		☐ uitslag z.o.z.

Bijlage 6

Succesvol betekent dat een uitgezette das niet binnen een jaar na het uitzetten is teruggemeld. Alle door D&B uitgezette dieren zijn getatoeëerd of gechipt en dus individueel herkenbaar. De meeste dood aangetroffen dassen worden bij Das&Boom gemeld.

Gemiddeld wordt 38% van de tekenbeten opgelopen in de bossen en 35% in de tuin. De meeste mensen worden door teken gebeten tijdens wandelen en tuinieren. Ook tijdens het spelen worden veel tekenbeten opgelopen.

Het percentage geïnfecteerde teken varieerde in 2007 van 0% tot 13,3% en was daarmee veel lager dan in 2006 (21,5% tot 29,0%). Het percentage van de teken dat besmet is met *Borrelia* varieert zeer sterk in ruimte en tijd. In een gebied kan de besmettingspercentage op precies dezelfde locatie de ene maand duidelijk hoger zijn dan de andere maand. Het is onduidelijk waardoor de grote verschillen veroorzaakt worden.

De 'Bereikbaarheidsdienst' van Das&Boom bestaat uit een groep ervaren vrijwilligers, die buiten kantooruren, tijdens de weekenden en feestdagen ingesproken oproepen voor Das&Boom per omgaande beantwoorden. Zij draaien dienst gedurende 1 week en kunnen altijd terugvallen op de beheerder en/of assistent-beheerder.
